

ВЕЛИКА СРБИЈА

LA GRANDE SERBIE

БРОЈ 10 лепта

Уређује О Д Б О Р

БРОЈ 10 лепта

БУДУЋИ МИР

Од чега зависи безбедност света

3. Питање о узроцима, који су изазвали светски рат углавном је скинуто с дневног реда. Ти узроци са свим су друге природе од оних, који су изазивали ратове у прошлости. Док су ранији ратови потицали већином из верских и династичких разлога, садашњи рат је резултат сукоба многих и разноврсних интереса и проблема. Кад се има у виду напредност савремене културе, постаје разумљиво, да династички разлози не могу никако, а верски врло тешко бити повод сукобима између народа. Независно пак од тога остају још многи други узроци, из којих може резултирати рат између појединих народа или читавих група. То је случај са ратом, који се води преко три године дана.

Компликован је проблем одредити у појединостима и тачно, шта је све било повод садашњој војни. Ту је читав збор проблема, сукоба и конфликта. Међу најглавнијима су сукоби економско-финансијског реда. Максимилијан Харден, предвиђајући могућност европског рата тражио је још 1911. године у »Цукуинфту« да се државе одмах споразумеју и сведу на минимум наоружање, јер у овоме лежи главни повод могућег рата. Он је доказивао, да се државе приближују кулминационој тачки наоружања, када неминовно финансијска криза мора изазвати рат између народа. Да би се спречио рат, требало је дакле обуставити даље наоружање и свести раније на минимум. Немачка је осујетила тај план у заблуди, да својом организацијом и својим наоружањем може путем рата извојевати хегемонију у свету. Она је била та, која је пре више деценија увалила свет у огромне трошкове око наоружања, који је Европу претворила у пространу и грозничаву радионицу муниције и ратног материјала, и која је запалила Европу у тренутку, који је оценила као подесан. На њу дакле пада ствар-

но сва одговорност за рат.

Појмљиво је, да су сви светски народи морали реагирати на претеке држање Немачке и повећавати сразмерно своје наоружање. Међутим познато је, да су садашње силе Споразума, а нарочито Русија у више махова покушавале, да спроведу компромисе ради ограничења наоружања. Све ове покушаје осујетила је сама Немачка, која се није никако хтела одрећи својих снова о хегемонији.

Данас пак, кад су се снови о превласти распинули као сапунски мехурови, и централне силе преко Ватикана истичу наклоност идеји ограничења наоружања. Ово питање постаје врло актуелно, и оно ће без сумње бити претресано као најважније на будућој конференцији мира. У наоружању лежи доиста највећа опасност по будући мир. Повод наоружања у главном је исти, као и повод евентуалној обнови рата. Наоружање проистиче битно из два узрока. Први је, да се земља осигура од инвазије од стране друге државе, а други је да се обезбеди снабдевање земље намирницама и другим потребним артиклама са стране. То важи нарочито за индустријске земље. Угаљ у Италију, памук у Француску увозе се поглавито са стране. Исти је случај за највећи број артикала, потребних Енглеској и Немачкој. Из овог другог узрока потиче и стварање великих флота ради обезбеде поморског саобраћаја. Да би се отклонили ти главни узроци евентуалног новог рата, морасе на будућој конференцији мира међу првима решити и овај проблем. Потребно је дакле пронаћи моду, да се свима народима обезбеди снабдевање са стране и да се осигурају од завојевачких тежњи других народа. Ако би се овај проблем решио, даље наоружање самим тим постало би беспредметно.

ПОЛИТИЧКЕ ВЕСТИ

Атина, 25. Према сигурним извештајима, г. Венизелос је се у току разговора са г. Орландом и Социном дошао до решења питања између Италије и Грчке. Постигнут је споразум. 1. Венизелос је отпустио војсковођу из Рима.

Женева, 25. Француски и енглески листови истичу важност састанка у Риму-Савезничких председника влада и шефова генералштаба.

Цирих, 25. Оставка мађарског министра правде Кречака решена је. Садашњи министар изборне реформе, Вазони одио је победу у борби против Кречака и биће кроз који дан наименован за министра правде. Вазони ће поднети рајсрату свој пројекат о реформама.

Рим, 25. Наименовању Херлингеном за канцелара придаја се велика важност због његових тежњих веза са Ватиканом. Он има моћан утицај код католика.

Вашингтон, 25. Одлазак за намирнице у Сјед. Државама забранио је директну везу између сопственика рудника и извозника Европе. С овима ће одлазак директно општити.

Париз, 25. Целес је имао да саопшти јуче влиди и парламентарној комисији резултате споразума са Лојдом Џорџом односно Савезничке помоћи Италији.

Берн, 25. Немачки коминике јавља да је нови царски канцелар Херлинг, посетио шпанског посланика у Берлину.

Атина, 25. Из Рима јављају »Патрисус« Папа је примио у аудијенцију г. Венизелоса за време његовог борављења у престоници.

ИЗ „БЕЛЕ КЊИГЕ“

Бр. 58.
Телеграм

Г. Д. Какламанос, отпавник послова Грчке у Француској, г. Ст. Скулдису, председнику министарског савета, министру спољних послова. — Атина.

Париз, 19. маја 1916.

Утисци француске владе од упада у грчку Македонију саопштени су ми од начелника Политичког Одељења, у дугом разговору који сам с њим имао овако: Г. Маржери ми рече да је јавно мишљење под у-

тиском да оно што се десило последњих дана јесте резултат споразума између Грчке и Средишњих Сила. Вести уосталом из немачког извора то потврђују. Што се француске владе тиче, била је расположена да прими објашњење да су разлози одбране навели Бугаре да заузму стратегијске положаје као што су теснаци којима доминира утврђење Рупел. Али надирање бугарске војске у унутрашњост грчке Македоније, њено заузимање околних вароши за којима жуди Бугарска, могућно наступање Бугара ка Кавали, довешће је по нужди до закључка који намећу околности, наиме да је Грчка добила уверавања која јој јемче повраћај ових крајева, али у чију вредност Грчка не треба да полага ни најмању наду.

У сваком случају ситуација се коренито изменила због бугарског надирања. Заиста, својим пасивним држањем преднајездом која би могла ослабити војни положај Савезника, Грчка изгледа да напушта политику благонаклоне неутралности, и према томе Споразум не би могао да не поврати себи потребну слободу ради обезбеђења преимућства својој војсци која дејствује на Балкану. Ова слобода односи се колико на војне операције толико и на мере унутрашње полиције, и у томе циљу генерал Сарај добио је наредбе које му дају ширину акције већу од досадашње.

Нисам пропустио да у свом разговору с г. Маржериом учиним употребу од обавештења која сте ми доставили вашим телеграмом. **Какламанос.**

ВЕНИЗЕЛОС НА ПУТУ

Изјаве грчког премијера

Атина, 25. октобра.

Овдашњи листови објављују опширне телеграме о путу г. Венизелоса, грчког премијера. Сараднику »Еклер де Нис« изјавио је г. Венизелос, да су Аустро-Немци на италијанском фронту тражили политичке победе, али је тај циљ промашен, јер су се све италијанске странке сложиле. Дописнику »Рајтерове агенције« у Паризу дао је грчки премијер изјаву о рату. По његовом мишљењу рат ће бити дуг и тешкоће за живот повећаће се, али крај рата биће

победа Савезника. Грчки премијер је изразио поверење, да ће Италија надвладати садашње пролазне тешкоће. Грчки премијер посетиће англо француски фронт, и по повратку италијански. По том ће се задржати неколико дана у Риму ради већања са италијанским државницима.

СРБИЈА И ЦРНА ГОРА

Против народног уједињења

Прокламована идеја о уједињењу Срба, Хрвата и Словенаца у једну државу одјекнула је широм целога света и нашла одзива код свег нашег троименог народа, ми где се он налазио.

Вођени том идејом у Русији се од аустројских заробљеника стварају читаве дивизије, чијим се јуначким подвизима дивно сав свет. Из Америке нам стално пристижу велике групе одушевљених добровољаца, а ономад нам дође одабрана чета Србо-Хрвата, који су оставили своје лепе зараде и удобан живот, па дошли да помогну својој браћи-Србијанцима, добровољно се жртвујући за ослобођење сада већ заједничке отаџбине.

Разуме се да су идеју уједињења прихватила најодушевљеније и рођена браћа Црногорци. И »Црногорски Одбор за народно уједињење«, коме припадају најбољи и најчистији државници и политичари и црногорска омладинска организација »Јединство«, као и многе друге народне организације у Европи и Америци, а већ и да не говоримо о црногорским војницима, који се на солунском фронту са браћом Србијанцима већ боре за ту идеју, сви су они са највећим одушевљењем прихватили Крфску декларацију и изјаснили се одмах и отворено за уједињење.

Томе су тежиле и црногорске владе, али, на жалост, тој се идеји успротивио у свем Српству једино краљ Никола, гоњен себичним сепаратистичким амбицијама, које се таман поклапају са жељама и радом наших непријатеља Аустро-Немаца.

Противно вољи и интересима свога народа краљ Никола обара родољубиве владе и за министре узима најобичније чиновнике и креа-

туре који ће радити против народног уједињења.

И као што међу Црногорцима не може да нађе ни четири човека за министре већ је принуђен узимати их са стране, тако му тешко полази за руком да ма и за добре паре нађе лица која ће у јавности развијати и бранити његове намере, те и њих тражи по свету.

Један од таквих његових агената јесте у Србији познати *Бора Минић*, новинар, који му се још раније био продао и са неколико сумњивих типова из Аустро-Угарске чинио на Цетињском двору једно друштво, кога су се сви поштени Црногорци клонили.

Као српски поданик тај је Минић на преваран начин избегао од војне обавезе и склонио се у Швајцарску, где са парама краља Николе и у друштву аустројских агената покреће лист, да се и пером као досад речју бори против народног уједињења.

Али се љуто варају и господар и слуга, ако мисле, да се новцем и плаћеним перима може омести остварење народних идеала, за које се животи залажу. Они ће таквим радом само учинити, да их народ добро позна и по заслуги им плаћи.

ПРОМАШЕН ЦИЉ

Шта је Немачка сме-рала

Амстердам, 25. окт.

Из говора, држаних недавно у рајхстагу, износимо следећи пасус говора социјалистичког посланика Граднауера: »Догађаји у Русији, на нашу несрећу, нису се развијали тако повољно како смо ми очекивали«. Из говора фон Килмана карактеристична је следећа изјава: »Мислио сам да могу закључити да ће немачка дипломатија избећи да учини тако крупне грешке, какве је у прошлости чинила. Понуђен је мир Русији, који је учинио утисак да ми тражимо да закључимо са њом сеператан мир, како би били слободни у акцији на фронту. Ови су предлози само омели остварење мира«.

Као што се види сами Немци признају, да су у Русији промашили циљ.

СА РАТНИХ ФРОНТОВА

Са солун. фронта

Француски коминике
Солун, 25. октобра
Енглези су јуче извршили један пренад у зони Вардара. Обилан артиљериски дуел северо-источно од Битола.

Франц. коминике

Париз, 25. октобра
У Белгији сукоби патрола. Французи су извршили више препада у немачке линије јужно од Сен-Каптена и западно од Оберива и заробили војнике. Одбијен је немачки напад западно од Корнилеа. На десној обали Мезе доста жива артиљериска борба на неколико сектора.

Руски коминике

Петроград, 25. октобра
У области поред Црног мора наши су одреди потисли Турке са њихове прве рововске линије и на неколико места напредовали су до њихове треће линије. Запленили смо велику количину оружја и муниције.

Италиј. коминике

Рим, 25. октобра
Вршећи јак притисак на наше лево крило на горњем току Таљамента непријатељ је напредовао у правцу средњег и доњег тока реке. Одбијена су претходна непријатељска одељења југо-источно од Сан Вито ал Таљаменто.

Енглески коминике

Лондон, 25. октобра
У препаду у близини Гавреда наши су одреди заробили 14 војника и запленили 4 митраљеза и два рововска тона. Убијено је око сто немачких војника. Уништене су све одбранбене линије. Наши су губитци незнатни.

На бојном пољу наши су одреди мало напредовали југо-источно од Пелкапеле. Западно од Бекалере одбијен је непријатељски напад. Непријатељска артиљерија била је активна северно од жел. пруге Ипр-Рупер.

Доцније, Луче су нападеке трупе предузеле успешне операције око Пешенделе. Напад је отпочео у шест сати. Непријатељ је добио наредбу да по сваку цену одржи један важан

положај на главном врху. Водиле су се огорчене борбе на више тачака а нарочито северно од села. Наше су трупе имале добар успех и заузеле село Пешенделе. До подне заузети су сви објекти и заробљено је доста војника.

Румун. коминике

Јаш, 25. октобра
Затишје на целом фронту. Руска је артиљерија разјурала групе непријатељских трупа у области Круку (Бистрица) и на северу Корбул (Серет). Слаба артиљериска борба у долини Тротуса.

РУСКА ВОЈСКА

Извештај једног команданта

Петроград, 25. октобра
Генерал Шчербачев командант трупа на румунском фронту у своме извештају Провизорној влади јавља између осталог следеће: Посетио сам 12 пукова и свуда сам, нашао ред, врло узвишен војнички дух и јаку вољу за испуњење дужности.

Трупе, које су под мојом командом изгледају врло добро и надахнуте су одушевљеним расположењем. Оне су се показале необично храбро у свима борбама које су вођене до сада. Имају велико поверење у своје офицере. Све ово доказује апсолутну слогу која постоји између војних шефова и владиних комесара.

ВАЖНЕ ВЕСТИ

Атина. Америчко друштво за помоћ послало је 39 милиона долара који ће се разделити Грцима и Јерменима у Малој Азији.

Атина. Грчка влада овластила је г. г. Политиса и Ембирикоса да посете представнике Споразума и траже повећање транспортних средстава и количине намирница, намењене Грчкој.

Лондон. «Тајмс» доноси да је влада намерна тражити од оба парламента да изгласају захвалност сувоземним и поморским трупама. Ово ће бити први такав случај у току овога рата.

Атина. Наставља се објављивање нових депеша фронтаних депеша. У једној од ових од 6. јан. 1917. Константин излаже Хинденбургу тачну војну ситуацију Грчке и закључује, да он мора знати, да ли ће Немци извршити, напад на македонски фронт или не. У депеши од 8. јан. 1917. Теотокиес, посланик у Берлину доставља Константину немачки план, по коме Грци имају да нападну на трупе Споразума с деља.

У РУСИЈИ

Петроград, 25. — По наредби Провизорне владе Петроград, Кронштадт и Финска стављени су под команду команданта северног фронта. Према последњим обавештењима Немци су потпуно евакуисали полуострво Вердер, пошто су га опустошили. Војни кругови објашњују затишје на балтичком фронту тиме, што непријатељ организује базе на острвима.

Петроград, 25. Влада је наредила да се при главном економском комитету образује један специјалан одељак, у коме ће бити представници свих ресора. Задатак овог одељка биће решење питања о економској демобилизацији земље.

Петроград, 25. Претходни парламент изгласао је са 102 против 95 гласова распуштање комисије за борбу против анархије а једнодушно одлуку, да се од председника владе тражи изјава о пројекту закона о земљорадничким комитетима. Тиме је завршена дискусија о народној одбрани и прешло се на претресање изјава мин. спољ. послова Терещенка. Први ће говорити вођ кадета Миљуков.

Хелсингфорс, 25. — Генерални гуверниер Некрасов, командант кора генерал Нађејни, који је нарочито дошао овомо, командант балтичке флоте адмирал Равазов, вој. гуверниер тврђаве Свиборг држали су савет и постигли потпун споразум одбено заједничког рата врховне команде у Финској.

Петроград, 25. — Гуверниер Петрограда забранио је све јавне екупове, поворке и манифестације у Петрограду. То су мере опрежности против евенту-

алне акције максималиста. Председник општине хуторно је анез етановинштву у коме ово позива да одржава највећи мир и ред, ако жели да се снабдевање ре-

довно врши. Максим Горки устаје у «Новојја Жила» против иницијативе максималиста и не верује, да је она могућа. Други листови траже од владе брзе мере.

ДНЕВНЕ ВЕСТИ

Концерт у Зејтинлику

У привременој болници бр. 1 у Зејтинлику, у пространом двористишту украшеном Савезничким заставама приређено је јуче музичко уметничко матине, у коме је узела учешћа и наша музика Краљеве Гарде са неколико одабраних српских појеса. Међу присутнима били су генерал Артаманов, руски консул, шеф енглеског штаба, шефови Савезничких санитета, многобројни официри Савезничке војске, болничарке и т. д.

Убио се

Дутрос је у болници Престолонаследниковој умро Душан Дејановић, новинар, који је извршио самоубиство.

Помен

Извештавам сроднике и пријатеље, да ћу на Митровдан, 26-ог ов. месеца, у 10 и по сати пре подне, давати шесто-месечни помен моме пок. паненогу Драгутину Д. Величковићу, начелнику минист. финансија у пенсији, на његовом гробу и молим их, да наволе присуствовати овом помену
Коњички пуковник,
Живојин Ј. Бабић

Објава

Енглеско-хумано друштво «Србиан-Релиеф-Фунд» које је до сада чинило, а и сада још чини толико благотворне услуге и помоћи нашем избегличком свету, у циљу да за наступајућу зиму снабде наш сиромашни свет топлим одељом одело, да издаје из својих магацина одело оних лицима, која по нарочитом списку, буде упућивао одељак за избеглице код Владиних Комесара.

Пошто је одлучено, да се одељом и рубљем привенствено снабду лица, која се налазе на храни и стану у избегличком логору, за сада се упућују она, а потом ће се упућивати сиромашне избеглице које станују у вароши и то: прво мушка лица — нарочито наши сиромашни стално неспособни војни об-

везници — инвалиди, а потом избегличке породице.

Упућивање се врши сваког дана пре подне и то: 10 лица у 9 часова, а других 10 у 11 часова пре подне, а када се буду упућивале породице, слаће се по 5. породица у 9. и 5. у 11 часова такође пре подне.

Упис свију избеглица који жели да се користе овим добротворством врши се сваког после подне у избегличком логору.

Обраћа се и овом приликом важном наредбом избегличком свету, даће се уписивати само сиромашне наше избеглице и само оне које су до сада пријављене и уписане као такве у главну избегличку књигу, и тиме дате доказа да су тачно и на време испунили своје избегличке дужности. Са собом приликом пријављивања у логору имају понети и своје легитимације.

Из канцеларије Владиних Комесара бр. 4670 14 октобра 1917 год. у Солуну.

НАЈНОВИЈЕ ВЕСТИ

Лондон, 25.

Посланик Линч тражио је у Доњем Дому, да се редикује извештај о политици коју је водио бивши краљ Константин према савезничким силама. Лорд Сесил одговорио је да та аферније тако важна да се о њој мора нарочито водити рачуна. Држање краља Константина било је непријатељско према силама споразума. Али ако је то држање последица веза које спајају бившег краља са кајзером онда је са свим друге природе.

Париз, 25.

Из Женеве јављају да је прошле суботеприспео у ту варош Алберт Тома бивши француски министар наоружања. Тога дана присуствовао је једном банкету на коме су били присутне кантоналне власти и конзули сила Споразума. У вече држао је конференцију изјавивши да радничка удружења желе мир на праву и правди.

Рим, 25.

Агенција Стефани саопштава: Немачки заробљеници изјављују једнодушно, да је садашњој офанзивни Аустро-Немаца, циљ, да се добију одлучни резултати на италијанском фронту. Централне силе понављају Верденски маневар, али кад сви буду вршили своју дужност овај ће маневар пропасти као и Верденски.

Париз, 25.

На конгресу радикалне странке г. Гоне изјавио је да је конгрес дужан да ради на ширењу патриотизма. Немачка тежи да искористи разне маневре и чини велике напоре да раздвоји Савезнике. Али ће наша одлучност осујетити увек те покушаје. Говорник одбацује мир са компромисом. «Француска ће закључити мир, рекао је он који ће јој повратити Алзас-Лорена». Изгласана је потом једнодушно одлука у којој се тражи да се без икаквог плебисципа врате Француској те две области.

Лондон, 25.

Г. Лојд Џорџ, као и г. Пенлеве дао је изјаву, да ће потребне снаге бити дате Италији. Он признаје политичку и војничку важност аустро-немачког напада.

Берн, 25. — Кронпринц је стигао у Берлин, да конференсије са својим оцем о политичкој ситуацији.

Берн, 25. — Приликом свога наивеновања за канцелара Хертлинг је упутио топле телеграме председницима влада немачких савезника.

Рим, 25. — Два карабинјера у околини Удине пуцали су на аутомобил, у коме су се возили генерал Дорер командант 3. бранденбуршког кора и поручник Гревениц. Генерал је убијен, а поручник рањен и заробљен.

Цирих, 25.

У Берлину је одржан крунски савет под председништвом кајзеровим. Присуствовали су Хинденбург, Лудендорф и Хецендорф.

Са нашег фронта

Српски званичан извештај
Солун, 25. октобра
24. октобра ништа значајно.

ПОШТА ЗА СРБИЈУ

Црвеном Крсту Крушевца молим Црв. Крст Крушевачки да извести моју мајку Перу П. Јовановић, у селу Сталаћ, станица, да сам ја Милорад, Димитрије, Борђе, Аланае, Михаил Јоцић, Риста Величков, Цека, Младен Николитшин, живи и здрави, да јави колико примила новац и нека пише чешиће на адресу Милорад П. Јовановић, чинов. желез. бр. п. 333.

Стојан Маринковић, маџиновова, извештава свога оца Маје Маринковића ковача из Врање, да је са братом Влагојем живи и

здрав и моли да му се јави преко Црвеног Крста.

СА ОПШТЕЊА

Јездимир Јанковић и наредник трговац из Чачка, има карту из Србије од своје жене Василије Јанковић у којој га извештава да ја са детатом жива и здрава. Тражи новац карта се налази код Милорада П. Јовановића желез. чинов. станице Бач бр. п. 111 нека јави тачну своју адресу.

Радован Пенгерац М. вођа С. Д. Ж. тражи брата Марка Врашчевића пешачу од Кар. 1. вл. који је отишао у Крфу у деоподу нераспоредених официра да ми се јави.

Чувени зубни лекар

Е. ЕКОНОМУ

(ИЗ БИТОЛА)
прима сваки дан осам недеља од 9-12 пре и од 3-6 по подне. Његова се клиника налази у Егнатијевој ул. бр. 301. 9-10

Праве, чувене и најсигурније

САТОВЕ «ЗЕНИТ»

са 10-то год. фабр. гаранцијом као и сатове:

Омега, Лонжин итд. продаје најповољније подуврћеним ценама, према сату од 30 до 50 драхми комад.

Путнички базар српски магацин, налази се у Солуну, преко пута главне желез. станице. 10-10

ХИРУРГ — ЗУБНИ ЛЕКАР

ДАВИД КОЕН

који је имао клинику у ул. Венизелос, преместио се у улицу Евзон 43, до српске фото-рафске секције,

близу мора. Израда модерна и солидна. Цена врло умерена.

2-15

Зубно-електрична клиника

Др ПАНТ. А. КОНДУЛИСА улица Егнатијева, после Триумфалне капије, на углу ул. Св. Панагуде бр. 1.

Израђује разноврсне зубе, златне и порцеланске, читање вилацие од алата и каучука по најмодернијем начину. 1-30

СИФИЛИС и све венеричне болести лечи са потпуним успехом

директор болнице венеричних болести у Солуну Др ХРИСТ. ХРИСТОДУЛУ прима у својој клиници:

од 3 до 6 и по час, по подне ул. Егнатија бр. 314, улаз из ул. Методио 15. 13-30

Нова американска зубна клиника

Др ПАРАСКЕВОНУЛОСА ул. Егнатија бр. 357 на углу римске каније «Камара»

Препоручује се једини атеље нове американске зубне клинике, где се могу

излечити болесни зуби и начинити вештачке американске десни са зубима.

Специјално за г. г. српске офицере и војнике чини се знатан попуст у ценама. 3-12

Своје богато стовариште свију намирница Конзерви, вина, ковака, коломовице, вермутта, ликера, шампањера, минералне воде Виши и т. д. препоручије

Путнички базар

СРПСКИ МАГАЦИН Солун, преко пута главне железничке станице 10-10

Одговорни уредник Бошко Богдановић

Штамп. «Велика Србија»